

„belofte“, die met bedoeld „bevel“ oorspronkelijk ¹⁾ in harmonie staat (1 Tim. 2:15). Het actief deel-nemen aan het telingsproces langs de daarvoor als normaal gestelde procedure geldt dus als inhoud eener opdracht slechts daar, waar de taak is: uitbreiding van het menselijk geslacht.

Maar nu onze Middelaar? Zijn taak is niet: mede-werking-met-menschen aan de uitbreiding, doch mede-werking-met-God aan de behoudenis van het mensche-lijk geslacht. Nader bepaald is zijn taak niet (onder God) anderen-doen-existeeren, doch (ten overstaan van God) zichzelf-doen-sterven ten bate van wie God in de existentie riep. Hij staat niet onder de belofte der vrouw IN het paradijs: zalig worden in kinderen baren, doch onder die van het vrouwenzwaard NA het paradijs: zalig-worden (loon ontvangen) in borgtoch-telijk sterven (Filipp. 2, Gen. 3). Hij is dus niet eens gerechtigd-tot-een-eigen-huwelijk; want, indien Hij van allen in gelijken zin de „broeder“ wil zijn (Hebr. 2:9-14), dan mag Hij niet van slechts enkelen de (lichamelijke) „vader“ of „vóór-vader“ willen zijn ²⁾; daarmee zou Hij immers ongelijkheid brengen in de ge-liedenis der zijnen? Als Hij voor „allen“ den dood moet smaken, en dat „ambt“ aanvaardt, zich niet schamen-de van allen de „broeder“ te heeten, dan zou Hij zich wel geschaamd hebben van sommigen de (lichamelijke) „vader“ te heeten. O neen, deze „schaamte“ dan niet vanwege verachting of veroordeeling van het „krea-tuurlijk“ leven; doch alleen vanwege zijn roeping om allen tot zich in gelijke rechten te plaatsen, en geen kringetje-van-bloedgemeenschap te hebben binnen den kring-van-Woord-gemeenschap.

Het niet-gehuwd zijn van den Middelaar zal dan ook geen toeval, laat staan: een gevolg van zekere „eigen-aardigheid“ mogen heeten. De „aard“ wordt bepaald door de bestemming, dit is een algemeene wet of regel. Den eersten Adam heeft God zelf „zijn huis-vrouw toegebracht“, want zijn „ambt“ was: uitbrei-ding helpen aan het mensche-lijk geslacht. Maar den tweeden Adam wilde God geen huisvrouw toe-brengen: zijn ambt immers was: behoudenis verwen-ven voor het mensche-lijk geslacht door lijden-en-sterven.

Dienovereenkomstig behoeft de Middelaar niet foederaal in Adam „begrepen“ te zijn; want het con-crete „verbond“ van God met Adam beteekent dat bepalingen-complex, en die stipulatie-volheid, waarin de verhouding tusschen den Heere God en den eersten Adam werd vastgelegd in rechte. Het kinderen-ver-wekken is geen taak voor den Middelaar, hij moet de vrouwen voorbijgaan. De aarde bebouwen om haar te exploiteeren, het is evenmin de taak van den Midde-laar; hij wordt boer noch visscherman, en ook geen timmerman; hij is Verlosser der wereld, geen Exploi-tant of mede-exploitant van een of ander wereldter-reintje. „Foederaal in Adam niet begrepen“, maar wel uit Adam voortgekomen.

Omdat lemans bestemming zijn natuurlijke ge-schiedenis bepaalt, daarom moest de Middelaar, die bestemd was, zich aan een ander doel en inxóóverre ook zich aan andere stipulaties te houden dan de eer-ste Adam, metterdaad een NIEUWE mensch zijn, een homo novus, tweede Adam. Zóó kan het zijn, dat de levende God Hem zelf laat verwekken met een ver-wekking-voor-één-keer; immers, wie zelf geen vlee-schelijke kinderen hebben mag, en niettemin ambts-halve Zoon-des-menschen wezen moet, diens eigen ver-wekkingsgeschiedenis wordt vanzelf een verhaal-van-één-keer (singulare ³⁾); niet vanwege eenige andere

natuur, doch vanwege die nieuwe natuur-geschiedenis. Het is een gewone motor, die zal gaan draaien, maar de ontsteker is ditmaal God. Het wordt wederom: initium a Deo, God geeft geen „start-sein“ slechts, doch den „start“. Wie een werk-van-één-keer als taak zich ziet toegewezen, en mitsdien geen opvolgers, geen collega's, geen coadjutoren (helpers) of coöperanten-in-vennootschap hebben zal, diens verwekking kan óók al weer deswege een werk-van-één-keer zijn. Want Adams bondsstipulaties zijn deels coöperanten-stipu-laties: hij werkt met anderen mee. De tweede Adam evenwel moet werken „voor“ (pro) allen, doch „mèt“ niemand; het middelaars-werk is singulier; en geschiedt zonder eenige coöpe-ratie; het vordert zelfs volslagen isolement, en ver-lating. Zulk een singuliere bestemming nu vordert het zijn van singuliere gave. Daarom zal de tweede Adam,

PSALM 87

(Vertaling N.B.G.)

Zijn stichting ligt op bergen, hoog en heilig.
Hoe heeft de HEERE Sions poorten lief,
die boven Jakobs tenten hen verheft.
Gij, stad van God, Hij stelt uw grondslag veilig.

Hoe rijke dingen zijn van U te roemen!
Daar is geboren volk van 't verste strand, *)
uit Filistia, Tyrus, 't Moerenland.
'k Zal 't uit Egypte en Babel Mijne noemen.

Men zegt van Sion, door den HEER verkoren:
De Allerhoogste, Hij bevestigt haar,
hoe maakt God immer Zijn beloften waar,
zie, elk van hen — hij is in haar geboren.

Uit alle volken heeft hen God gewonnen.
De HEERE telt, als Hij hun namen schrijft
z' in Sion door geboorte ingelijfd.
Hun reidans zingt: In u zijn al mijn bronnen!

ADRIAAN VAN BOVEN.

*) Of: Uw kind'ren komen aan van allen kant.

als „ohedasjah“, als „iets nieuws“, ook een eigen aan-vang hebben; wel geen andere natuur, doch wel een volkomen andere natuur-geschiedenis dan de onze zal de zijne zijn. Hij wordt geformeerd — in deze onze natuur — op een manier-van-één-keer, evenals de eer-ste Adam en de eerste Eva, hoewel uiteraard toch weer anders dan zij. Hij heeft geen „vader“ in onzen zin; wie van smakeloos smekkende valsche beeldspraak zich onthouden wil, doet dan ook beter, den wonder-baren quasi-theoloog Isaac de la Peyrère af te vallen en het concilie van Toledo bij te vallen, als eerstge-noemde beweert, doch het laatstgenoemde ontkent, dat de H. Geest de Vader zou zijn van den menschengewor-den Middelaar. Niet in Adam begrepen, foederaal.

Maar — een andere natuurgeschiedenis is nog niet de geschiedenis van een andere natuur. „Uit“ die men-schelijke natuur van Adam moet de natuur van den Middelaar voortkomen. Daar-uit. We zeggen niet: „uit kracht van“ die natuur; maar we zeggen wel: „uit het materiaal van“ die natuur. Alles wat de belijdenis zegt over de noodzakelijkheid voor den Middelaar om waarachtig mensch te zijn, een „nieuwe mensch“ weliswaar, maar dan toch een „nieuwe mensche“ en van geen wezenlijke andere, op den mensch slechts gelijken-de natuur, één in natuur met de Adamieten is, het blijft van kracht. Ook al is hij niet getrouwd. Dat lag niet aan een andere natuur, doch aan de andere taak, het andere a m b t.

K. S.

Want dáár was gezegd, dat de verhoudingen juist door het ethisch conflict grondig bedorven waren en blé-ven, zoolang de toestand onveranderd gelaten werd, en dat dus het samenwerken niet mogelijk was, zoo-lang dat conflict bleef bestaan.

Da Y. K. Vellenga, breker van de kerk van Meppel, in getrouwe navolging van zijn synode met haar zig-zag-politiek (zig tegen A, zag tegen B) schrijft in zijn „Kerkblad“ een artikel over deze aangelegenheid. Het is vol van hoon en sarcasme; zoo als gewoonlijk, als er spijkers met koppen geslagen worden. Dat hij de feiten niet naar waarheid weergeeft, en verzwijgt waar het op aankomt, nu ja; we raken daar gewend aan. Maar het staat zelfs dezen schrijver nog niet heelemaal, als hij schamper opmerkt: „nu zouden deze goede dertien heeren“ (ditmaal geen broeders....) „zoo dolgraag zitting hebben willen nemen in een studiecommissie van de A.R. Partij....“ Het had zoo langzamerhand aan dezen schrijver bekend kunnen zijn, primo, dat wij niet disputabel wilden maken wat wij eerst stellig hadden geponseerd (n.l. dat er afwij-king was in de A.R. Partij van Schrift en belijdenis), want wij verklaarden, en dat heeft hij kunnen lezen, dat we gaarne den bewijslast wilden aanvaarden, en secundo, dat ieder, die ons behoorlijk behandelen wil, van ons de „bewijzen“ krijgen kan, die hij van ons voor ons publiek beweren zou willen vragen. Het ont-wijken van schriftelijke correspondentie is, meenen we, niet in onze omgeving usance, wel in de zijne.

De onderteekenaars van het antwoord aan het Cen-traal Comité hebben dus niet geweigerd de Partij te helpen, doch alleen geweigerd haar te helpen als ze geen plaats bood om te helpen. Wij zeggen niet, dat het C.C. „qualitate qua“ met ons wilde spelen. Wij zeggen wel, dat het geen einde wilde ma-ken aan het spel, dat de overgrote meerderheid met ons speelde. En wij zeggen, dat het geen einde aan dit spel wilde maken, omdat het zelf er geen ernst mee maakte. Waarom niet? Omdat het geen ernst maakte met de heeren Ridderbos, Nauta, Grosheide, en al die andere synodemensen. Het maakte geen ernst met ons, omdat het ook zijn synodocratische leden niet ernstig neemt. Maar juist daarmee is het eindpunt bereikt. Op die manier wordt de christelijke actie ondermijnd. Van binnen uit. De brekers, ds Vel-lenga, dat zijn niet wij, maar gij, en uw kerkgenooten, die van de kerk een warwinkel hebt gemaakt, en nu meent, dat wij daar ons niets van hebben aan te trek-ken, behalve dan, als we de zondagsche jas aantrekken.

4. Hiermede is het bezwaar der „ethische crisis“ weer des te sterker naar voren getreden. Wij hebben er herhaaldelijk over gesproken; we voegen er daarom niet mee aan toe dan de opmerking, dat ze bij den dag erger wordt. Daar hebt ge nu pas weer het bericht, dat de synodocratische kerkeraad van Assen de verklaring aflegt, dat ds B. A. Bos op be-paalde voorwaarden wel weer als lid in volle rechten zou kunnen worden erkend. Het jokkentje van gerezen misverstand moet dan weer precies als het andere van dr de Bondt over het geval „cand. Schilder“ (zie ver-leden week), dienst doen om de onwaarachtigheid een glimp van christelijkheid te geven. We zullen er hier niet veel van zeggen; we hebben in een andere rubriek van ons blad deze week een voorloopige beschouwing over dit geval gegeven. En we zullen niet vooruit-loopen op de nadere verklaring van den betrokkene, al moet het ons van het hart, dat we niet begrijpen, welke conclusie te nemen is uit het feit, dat het blad van ds B. A. Bos op hetzelfde oogenblik de verklaring van den synodocratischen kerkeraad wist te publiceren als b.v. de Nieuwe Drentsche (en Prov.?) Ct. ds B. A. Bos heeft in aansluiting aan een artikel van dr N. H. Ridderbos gesproken van het verschil van een koninklijke weg en den noodweg. De „koninklijke weg“ was die, welke door hem aangewezen was (althans ten naaste bij) in zijn eerste brochure: er moest worden schuld beleiden over wat g e d a a n w a s. Toen zei dr N. H. Ridderbos: geen schuld belijden, zaaksgerechtigheid vasthouden, maar een „noodweg“ inslaan: den boel maar zoo laten als het is, bij elkaar kruijen, een nieuwe formule in elkaar zetten, en dan diegenen, die we hebben uitge-worpen, en die de Geestelijke rapporten en vonnissen nog lezen, de dwazen, en die daar-om het „noodweggetje“ niet langs willen, de menschen, die we dus hebben weggejaagd, omdat ze weigerden te spelen met onze goddelijke edicten, laten loopen. De B. A. Bos nam tot onze verbazing deze zijn brochure „vermoordende“ redeneering over. De „koninklijke weg“ heette opgebroken: blijkbaar waren niet alleen de deputaten, die hij „doorbreken“ wilde, maar ook de Koning in een impasse. En nu moest het dan maar den noodweg langs. Die Koning moest er ook maar genoegen mee nemen. Zoo iets dus als bij de room-schen: indien de heilige hostie, die zij „Ons lieven Heer“ noemen, niet in een prachtig kerkaltaar kan rusten, dan moet het maar worden „Ons lieve Heer op zolder“ (in een „noodverblijf“).

Ik geloof, dat al die redeneeringen ontsnappen wil-len, onbewust, aan den eisch: bereidt den weg des Heeren, maakt rechte paden voor uw God. Als de Heere met zijn Israël meetrekt door een „noodweg“, dan wordt die weg meteen de k o n i n k l i j k e weg, omdat Hij dan den nood doorbreekt, en met zijn Israël meetrekt door de Roode Zee. Alle weg, waar de Heere goedkeurend en beschermend en recht-stellend met ons meegaat, is een koninklijke weg; zijn volk is dan

¹⁾ Vgl. H. J. Schilder, „Bouwen en Bewaren“, Pree-kenserie „Wederkeer“, Groningen (Hendrik de Cock-Stichting), 5e jrg., nr 4, 8 Mrt 1949.

²⁾ Vgl. K. Schilder, Christus in zijn lijden, I, Kam-pen, 2e druk, 1949, 471, 481.

„Nabetrachting“ op een correspondentie II

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

3. In de brieven, die tusschen het werkcomité en het Centraal Comité gewisseld zijn, wordt eraan her-innerd, dat één van de fijne puntjes uit het contact met dit Comité dit was: of de door het Amersfoort-sche congres voor contactopneming aangewezenen het congres meteen verloochenen zouden, ja of neen.

De verzoeking, wij willen niet zeggen: de invitatie, om het congres te verloochenen, kwam tot hen in dezen vorm: het moderamen van het Centraal Comité begon de samenspreking met de duidelijke medede-eling, dat er geen sprake van kon zijn, dat kerkelijke aangelegenheden als schorsingen en afzettingen en-zoovoort binnen de politieke partij konden worden be-handeld, ook niet in indirecten vorm. Dat stond dus dadelijk voorop. Het was — zoo is in dezen mijn her-innening, en die zal zich op dit punt wel niet bedrie-gen — het eerste woord in de toespraak waarmee de Heer Schouten de besprekingen opende, weergevende het standpunt van het moderamen, dat natuurlijk te-voren had ingedacht, wat het ons zeggen zou. En, in één adem verder gaande met dezelfde toespraak, voeg-de de Heer Schouten eraan toe, dat het Centraal Co-mité bekend was met het feit, dat ook anderen dan wij bezwaren hadden tegen het beginselprogramma der Partij; dat men er dus wel voor voelen zou, een stu-diecommissie voor te stellen; en dat, indien men zou besluiten tot zulk een studiecommissie te komen, ook

van onze zijde daarin leden konden worden opgeno-men. De vraag werd toen gesteld, of wij daarvoor voelden.

Onze lezers moeten zich de situatie goed indenken. De vraag om zitting te nemen in zoo'n commissie werd opgeworpen, NADAT vooropgeplaatst was: in geen geval kunnen wij praten, binnen partijverband, over het onrecht en den smaad, dien de Gereformeerde Ker-ken van vóór 1944 u hebben aangedaan. Dat wilde dus zeggen: het grootste deel der bij de partij aangeslote-nen heeft u naar uw meening beleedigd, en gekwetst, en zich van u vervreemd, en u afgestooten van de plaats, waarop gij werkzaam kondt zijn voor kerk en rijk Gods en ook voor de partij, maar ge moet nu maar goedvinden, dat het meerendeel dit alles blauw-blauw laat, en inmiddels toch maar met ons gaan studeeren, alsof ge zuiver in de leer zijt, en alsof ge geen revolutionairen zijt, en alsof al dat moois, dat van u gezegd is, geen knip voor den neus waard is. Wel zal dat meerendeel elken zondag voor den Heere be-tuigen, dat het alzoó het W o o r d d e s H e e r e n is, maar dat moet ge dan van maandag tot zaterdag vergeten. Houdt Gods Woord buiten de concrete dingen.

Het is ieder duidelijk, dat aanvaarding van een even-tuele plaats in zulk een studie-commissie op die basis beteekende: een streep halen door Amersfoort.